

Sygn. akt IV U 329/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 września 2022 roku

Sąd Okręgowy w Sieradzu IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Dorota Załęska

Protokolant: st. sekr. sąd. Beata Krysiak

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 29 września 2022 roku w Sieradzu

odwołania R. M.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł.

z 6.04.2022 r. Nr (...)

w sprawie R. M.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł.

o deputat węglowy

1. zmienia zaskarżoną decyzję i przyznaje R. M. prawo do deputatu węglowego od 29 marca 2021 roku,
2. wniosek o odsetki zawarty w odwołaniu z 27 czerwca 2022 roku przekazuje do rozpoznania organowi rentowemu,
3. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł. na rzecz R. M. 900 (dziewięćset) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt IV U 329/22

UZASADNIENIE

Decyzją z 6.04.2022r., ZUS II Oddział w Ł. odmówił R. M. prawa do przyznania deputatu węglowego na podstawie art. 74 ustawy z 8.09.2000r. o komercjalizacji i restrukturyzacji przedsiębiorstwa państwowego „Polskie Koleje Państwowe” (Dz. U. 2017.680 j.t. ze zm.) w zw. z ustawą z 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z FUS (Dz. U. 2022.504).

W odwołaniu z 27.06.2022r., pełnomocnik strony ustanowiony w sprawie wniósł o zmianę decyzji i przyznanie R. M. prawa do przedmiotowego świadczenia wraz z odsetkami za opóźnienie. Precyzując stanowisko, wniósł o przyznanie prawa do deputatu węglowego od daty nabycia prawa do emerytury powszechnej zgodnie z wnioskiem. Wskazywał, że w skali roku z tego tytułu w-ca otrzymałby około 2800zł.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie argumentując, że bezpośrednio przed przejściem na emeryturę wnioskodawca nie był zatrudniony na kolei.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

R. M., ur. (...)

W okresie od 26.11.1974 – 30.04.1986, był zatrudniony w (...) Oddział (...) w Z. K. (**uwierzytelniona kserokopia świadectwa pracy k. 5/akta ZUS**).

W okresie od 1.08.1986 – 31.01.2016, był zatrudniony w (...) S.A. Oddział w W. (**świadectwo pracy k. 9/akta sprawy**).

W latach 1979 – 1998, pobierał deputat węglowy (**k. 2-3, 17/akta ZUS**).

Decyzją z 19.03.2004r., ZUS ustalił R. K. początkowy na dzień 1.01.1999r. Do obliczenia pw kp oraz wwpw przyjęto przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z 10 kolejnych lat kalendarzowych od 1.01.1989 – 31.12.1998; wwpw wyniósł 84,15% (**decyzja k. 16/akta kapitałowe**).

W okresie od 1.02.2017 – 15.02.2017, był zatrudniony w pełnym wymiarze w (...) jako zrywkarz drewna (**kserokopia świadectwa pracy k. 10/akta sprawy**).

Decyzją z 18.07.2017r., ZUS odmówił R. M. prawa do emerytury pomostowej, z uwagi na niespełnienie przesłanki pracy w szczególnych warunkach po 31.12.2008r.; do pracy w szczególnych warunkach zaliczono 31 lat, 6 m-cy, 19 dni z tytułu zatrudnienia w (...) S.A. (**decyzja k. 23/akta ZUS**).

Nie podzielając powyższej decyzji, pełnomocnik strony ustanowiony w sprawie złożył odwołanie, wnosząc o zaliczenie do pracy w szczególnych warunkach okresu zatrudnienia od 1.02.2017 – 15.02.2017 i przyznanie prawa do emerytury pomostowej. Prawomocnym wyrokiem z 20.09.2017r. w sprawie IV U 513/17, Sąd Okręgowy w Sieradzu zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał R. M. prawo do emerytury pomostowej od 1.04.2017r. i orzekł o kosztach postępowania (**akta IV U 513/17**).

Decyzją z 17.11.2017r., wykonując wyrok sądu z 20.09.2017r., ZUS przyznał R. M. emeryturę pomostową ustaloną do dnia poprzedzającego dzień osiągnięcia powszechnego wieku emerytalnego, od 1.04.2017r., tj. od daty określonej w wyroku sądu (**decyzja k. 52/akta ZUS**).

Decyzją z 21.04.2021r., ZUS przyznał R. M. emeryturę od 29.03.2021r., tj. od osiągnięcia wieku emerytalnego (**decyzja k. 7/akta ZUS**).

W dniu 2.03.2022r., w/w złożył w ZUS wniosek o deputat węglowy (**wniosek k. 10/akta ZUS**).

Decyzją z 6.04.2022r., ZUS II Oddział w Ł. odmówił R. M. prawa do przyznania deputatu węglowego na podstawie art. 74 ustawy z 8.09.2000r. o komercjalizacji i restrukturyzacji przedsiębiorstwa państwowego „Polskie Koleje Państwowe” (Dz. U. 2017.680 j.t. ze zm.) w zw. z ustawą z 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z FUS (Dz. U. 2022.504) (**decyzja/akta ZUS**).

Powyższy bezsporny stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie materiału dowodowego zgromadzonego w postępowaniu przed organem rentowym.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Odwołanie zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z treścią art. 74 ust. 1 i 2 ustawy z 8 września 2000r. o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji przedsiębiorstwa państwowego byłemu pracownikowi kolejowemu, pobierającemu emeryturę lub rentę z tytułu niezdolności do pracy, przyznana na podstawie przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników kolejowych i ich rodzin lub przepisów ustawy z 12 czerwca 1975r. o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych albo przepisów ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, a także

członkom rodziny tego pracownika, pobierającym po nim rentę rodzinną przyznaną na podstawie wymienionych przepisów, przysługuje prawo do deputatu węglowego w ilości 1800 kg węgla kamiennego rocznie, w formie ekwiwalentu pieniężnego. Zgodnie zaś z art. 74 ust. 10 i 11 ustawy z 8 września 2000r. emeryci i renciści nabywają prawo do ekwiwalentu pieniężnego z dniem przyznania emerytury lub renty. Prawo do pobierania ekwiwalentu pieniężnego ustaje lub ulega zawieszeniu wraz z ustaniem prawa do emerytury lub renty.

W świetle przywołanych regulacji prawo do deputatu węglowego przysługuje pracownikom pracującym na kolei. Przysługuje ono również byłym pracownikom kolejowym, którzy na podstawie właśnie tego zatrudnienia nabyli emeryturę lub rentę. Dla nabycia prawa do deputatu węglowego decydujące znaczenie ma ustalenie, czy wnioskodawcy przysługiwało prawo do deputatu węglowego w okresie zatrudnienia na kolei oraz czy nabycie prawa do emerytury nastąpiło w oparciu o zatrudnienie wykonywane na kolei.

Bezspornym jest, że ubezpieczony w okresie od 26.11.1974 – 30.04.1986 był zatrudniony w (...) Oddział (...) w Z. K. oraz od 1.08.1986 – 31.01.2016 w (...) S.A., a okres jego pracy zaliczony został do zatrudnienia na kolei, jako praca w szczególnych warunkach. Odwołujący się w latach 1979 - 1998, pobierał deputat węglowy. Do ustalenia podstawy wymiaru kapitału początkowego organ rentowy przyjął wynagrodzenie wnioskodawcy z 10 lat kalendarzowych, tj. z lat 1980-1989 czyli z okresu zatrudnienia na kolei.

Prawo do ekwiwalentu za deputat węglowy jest uprawnieniem o charakterze wyjątkowym o ustawowej podstawie, świadczenie to wypłaca Zakład Ubezpieczeń Społecznych z dotacji celowej z budżetu państwa. W swych początkach było to prawo pracownika kolejowego do bezpłatnego przydziału węgla, co skutkowało zrównoważeniem jego utraty kwotą pieniężną (parytet towaru i pieniądza). Przydzielanie węgla pracownikom i rencistom lub emerytom (...) stanowiło przywilej, mający łagodzić trudności w nabywaniu węgla na wolnym rynku, należny oprócz i niezależnie od wynagrodzenia za pracę oraz od emerytury i renty. Stanowiło także swego rodzaju tradycję wywodzącą się z tego, że węgiel składowany był na terenach kolejowych. Z tych przyczyn deputat węglowy ustanowiony został jako bezpłatny przydział węgla, co realizowało cel wyposażenia pracowników w dobro reglamentowane także po ich przejściu na emeryturę lub rentę, spełniane w pieniądzu tylko wówczas, gdy przydział węgla był zbędny (por. uchwałę siedmiu sędziów SN z 6.07.2000r., III ZP 9/00).

Dyspozycją art. 74 cyt. ustawy z 8 września 2000r., ustawodawca określił krąg podmiotów, którym przysługuje prawo do deputatu węglowego, tj. byłym pracownikom kolejowym pobierającym rentę lub emeryturę (lub członkom ich rodzin), którzy prawo do renty lub emerytury uzyskali na podstawie jednego z trzech wymienionych aktów prawnych, a ponadto w okresie zatrudnienia na kolei mieli prawo do deputatu węglowego.

Organ rentowy twierdził, że skoro ostatnim zatrudnieniem ubezpieczonego przed przyznaniem emerytury nie była praca na kolei, to nie nabył on prawa do deputatu węglowego. Ze stanowiskiem tym zgodzić się nie można. Przede wszystkim wymóg taki nie wynika z przepisu art. 74 ust. 1 ustawy. Gdyby zaś wolą ustawodawcy było ograniczenie przedmiotowego prawa jedynie do kategorii osób zatrudnionych na kolei bezpośrednio przed przejściem na świadczenie rentowe, to dałby temu wyraz umieszczając stosowny zapis w art. 74 ustawy. Stylistyka przepisu skłania do wniosku, że ustawodawca położył nacisk na silny związek tego świadczenia ze stosunkiem pracy, gdyż nie użył określenia "emerytowi" lub "renciście", tylko "byłemu pracownikowi kolejowemu". Ekwiwalent za deputat węglowy jest niewątpliwie świadczeniem wywodzącym się ze stosunku pracy na kolei i ten aspekt oraz literalne brzmienie przepisu należy mieć na względzie w procesie wykładni i subsumcji.

Ust. 1 i ust. 4 art. 74 ustawy z 8 września 2000r. należy odczytywać łącznie w ten sposób, że prawo do deputatu węglowego przysługuje byłym pracownikom kolejowym, którzy na podstawie właśnie tego zatrudnienia uzyskali emeryturę lub rentę (tak SA we Wrocławiu w wyroku z 7.03.2012r., III AUa 1699/11, S.A. w Łodzi w wyroku z 17.02.2015r., III AUa 661/14). Innymi słowy, przepis art. 74 ustawy z 8 września 2000r. nie odnosi się jedynie do byłych pracowników ostatnio zatrudnionych na kolei, ale do wszystkich byłych pracowników kolejowych, którzy jako emeryci lub renciści uzyskali to uprawnienie w oparciu o zatrudnienie na kolei, a nie o inne zatrudnienie.

Jak wynika z niespornego stanu faktycznego ubezpieczony był zatrudniony na podstawie umowy o pracę, w pełnym wymiarze czasu pracy, w okresie od dnia 26.11.1974 r. do 30.04.1986r. w (...) Oddział (...) w Z. K. i od 1.08.1986 – 31.01.2016 w (...) S.A. Oddział w W. . Okres pracy wnioskodawcy na kolei został zaliczony do pracy w szczególnych warunkach, a do ustalenia podstawy wymiaru kapitału początkowego organ rentowy przyjął wynagrodzenie wnioskodawcy z 10 lat kalendarzowych, tj. z lat 1.01.1989 – 31.12.1998, czyli z okresu zatrudnienia na kolei. Podstawa wymiaru świadczenia emerytalnego ubezpieczonego ustalona została więc ze spornego okresu zatrudnienia na kolei.

W tych okolicznościach w pełni uprawnione jest stanowisko ubezpieczonego, że nabył on prawo do ekwiwalentu za deputat węglowy.

Z uwagi na powyższe, Sąd Okręgowy przyznał R. M. prawo do deputatu węglowego od daty nabycia prawa do emerytury powszechnej, tj. od 29.03.2021r. (pkt 1 wyroku).

Na podstawie art. 477¹⁰§2 kpc, wniosek o odsetki zawarty w odwołaniu z 27.06.2022r. przekazano do rozpoznania organowi rentowemu (pkt 2 wyroku).

O kosztach zastępstwa procesowego orzeczono na podstawie art. 98 kp.c w zw. z §2 pkt 3 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U.2015.1800 ze zm.) (pkt 3 wyroku). Należy przy tym zaakcentować , że deputat węglowy emerytów i rencistów kolejowych, mimo zakotwiczenia w ustawie o zaopatrzeniu emerytalnym, nie stanowi świadczenia przysługującego od organu rentowego. Należy też podkreślić, że wartość tego świadczenia - jako nieobjętego składką - nie może być przenoszona do podstawy wymiaru świadczeń, a tym samym w sferę ubezpieczeń społecznych (por. uchwałę składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z 6 lipca 2000r. , III ZP 9/00, OSNAP 2000 nr 24, poz. 902).

W związku z tym Sąd nie zastosował § 9 ust. 2 cyt. rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości , lecz jego § 2 pkt 3, przyjmując za podstawę ustalenia kosztów zastępstwa prawnego dla pełnomocnika w osobie adwokata , ustanowionego przez wnioskodawcę, wartość deputatu w skali roku (art. 22 k.p.c.) , określonego przez stronę na 2.800zł., co nie było kwestionowane przez ZUS.